

S. XIII que és de cap a Narbona, i las *Leys d'Amors* tolosanes de primers del XIV declaren que *lanteza* i *lampeza* són tots dos admissibles (PSW IV, 321). També hi ha *làntia* 'gresol d'argila amb oli' i *lantjóni* «fanale, lanterna» en el sard del Campidano, però són manlleus del català, MLWagner, *Di. Et. Sdo.* II, 10, 8 (mentre que *làmpana* es manté en el Logudoro i *làmpada* en campidanès rústic).

DERIV.: *Lantesat* ross. ant. 'lampisteria' en doc. de 1309: «En B. M. fabre --- que eyl tendrà condrets sis molins de Sent Steve, de fferra e de tota ferramenta, de *lantesat* e de tota altra ferramenta als dits sis molins necessària» (RJR VIII, 57); *llantiada*; *llantiar*; *llantiier*. *Enllantiat* 'ple de llànties o taques' (Pons Mass., *AlcM*); Fontserè afegia *enllantiar* c. 1925 al marge del seu *DOrt*.

Llantió (1805, diccionari Belvitges), de l'antigor del qual és testimoni indirecte segur el citat manlleu sd. *lantioni*; «dant far als pobres nàufrecs, encenia / la trèmola llanterna del altar / --- / ab més coratge rema y més dalit / --- / mes son cor jovenívol no pot més / --- / y l'esma ja perduda, al pal s'abrassa / --- / mes alsa al *llantió* l'ullada trista / y a sa claror verda planície ha vista / ---», *Atl.* (introd. 18a); BDC XII, 43; xx, 272; translaticciament *llantions* significa 'llàgri-mes' a la Vall de Cardós (Estaon, 1934); partint de la variant fonètica *llanta* documentada supra, va tenir força extensió la variant *llantó* [1465, *AlcM*], que trobo també en un inv. mall. de 1478: provinent de Lluc (crec que del gran santuari) i es deu referir per tant a un llantió de capella: «hun' ymatge de Nostra Dona; un drap de pinsell vell; un *lentó* ab una cadena; una sanaya de palma ---» (BSAL III, 227a); *llantró* ha estat llegit en l'inv. d'una galera de Bna. de 1460, CaCandi (*MiscHiCat.* II, 249): no és ben clar de quin objecte es tracta, ni ho és si es tracta d'una mala lectura per *llantió* o *llantó*, o bé si, en *llantió*, hi ha reper-cussió de la líquida en forma de *r. Llantiol*.

Llantoner 'salamó o gran llàntia de sala solemne' mall. El de la Seu de Mallorca ja era famós a mj. segle XVI, i en feien circular llegendes; de Benet Espanyol i de la seva obra *Hictoria de Scta. Fide Catholica*, anys 1548-53, reporta JMBover: «empieza la obra por la venida de los judíos a Mallorca en tiempo de Adriano, sin olvidarse de asegurar que trajeron el reloj de la ciudad, llamado d'En Figuera, y el *llantoner* de la Catedral» (*BiEscBal.* I, 582); l'anomenen també el 1589, en què li canvien la corda gran que el sostenia, i era gastada, per una nova de cànem. I d'un doc. de 1608 resulta que era encara un gran llum d'oli (BSAL III, 163a).

Marian Aguiló escrivia el 1848 els versos «davant el portal que dóna de la clastra a l'església, havien encès un *llantoner*: aquelles corones de llumets ---»; i c. 1850: «el cor pren per cremants *llanties* / les clars dels focs follets / --- de sos mateixos batecs, / llumenarets blaus ne surten / d'un fantàstic *llantoner*; / si les cordes revingudes / que el *llantoner* de la Seu / de Mallorca sostenien, / varen segar-se i calgué / --- / pensa, cor, que tens en l'aire / --- / força

llantions famosos, / que pengen d'un trist cabell» (*Antol. Poèt.*, 1975, 82, 47); i la dita popular mall.: «haver mamat davall el *llantoner*» 'ser un infeliç' (BDLC XIII, 229); «dormir davall es *llantoner*», sembla que a Sóller vol dir 'quedar sense recursos', veg. la dita en *AlcM*: ¿potser perquè toleraven que dormissin dins l'església els qui no tenien alberg, d'on vindria que el qui hi havia mamat és que era d'una família miserosa?

Els pescadors de Canet de Rosselló m'expliquen que *làmparus* són el conjunt de dues barques que pesquen a la lluernia «la petita cerca el peix i la grossa té els filats permor de pescar» (1960): sembla tractar-se d'un manlleu d'un mot per a 'lanterna, llàntia'; en aparença, del cast. *lámpara*, potser après de pescadors andalusos o gallecs (el gall. *trañña* s'ha propagat molt, des de 1928 ençà per a la mateixa pesca a la lluernia); tanmateix així no m'explico gaire la -u final; i em pregunto si l'aparició en el Ross. no suggereix que es tracti d'un lld. **lampazóus* LAMPAD-ONES, puix que el rotacisme de la -z justament és un fenomen de considerable volada en el Llenguadoc, i també són d'allà els casos de reculament de l'accent en NLL en -à < -ANUM.

† Variants alterades: *llàndia* doc. mall. de 1626 (*AlcM*) per contaminació de *llanda* 'peça de metall'; *llàmpria*: castellà *lámpara*; Moll, Supl. al REW, § 1939: nomes en una rondalla pseudo-popular.

Llanut, V. *llana*

LLANXA, 'embarcació petita de platja o de port', pres del cast. *lancha* o directament del portuguès, 'embarcació petita per pescar o al servei d'una nau gran' i aquest, del malai *lánčär* adj. 'ràpid, àgil'. □ 1.ª doc.: c. l'any 1800, Belv.; en portuguès c. 1540; en cast., 1587.

Mot estrany a l'ús dels pescadors de la costa del Princ. etc. (mai no el vaig sentir a StPol, 1914-38, 1952 ---, ni a Blanes), sí en el port de Bna., però allà no molt sovint i tant en la forma *lanxa* com *llanxa*: aquesta la registrada per Belv., Lab., *DFa*. etc. A L'Escala el definien a J. G. M. (1937): «bot lleuger, amb la popa tallada, per a portar persones a un vaixell, per a traslladar-se de bord a terra, per fer un passeig dins d'un port, per la costa etc.; és més lleugera que el bot i més petita». Carregaven sacs de sorra en una llanxa, i un vell mariner els deia: «sempre ho feu malament: per carregar sacs agafeu la llanxa, i quan voleu anar a les coves, agafeu el bot: sou poc mariners». La dada més antiga és del B. de Maldà: «hi ha de tant en tant, sobre de les arenes de la platja, algunas *llanchas* y barquetas de pescadors contiguas a las poblacions y casas de tota aquella marina ---» (vora Bna.) (*Excursions*, p. 78).

Ho he sentit, però, en alguns altres paratges de les nostres costes, fins a Guardamar, on hi ha el *Varaor de l'apçes* (1963). A l'antic Rebaix de la Riba barceloní: «*La Pesquera*. Davant d'aquell negre que hi ha, baix la Riba, / s'hi gronxan *llanxetes* com closques de